

K Ä S K K I R I

Tallinn

16.12.2022 nr 1-2/22/436

Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2022–2029
tegevuskava ja eelarve kinnitamine
õhukvaliteedi parendamiseks

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise
seaduse § 10 lõike 2 alusel:

1. Kehtestan toetuse andmise tingimused ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 poliitikaeesmärgi „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 1 „Energiaatõhususe edendamine ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine“ õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamiseks ja täiendamiseks ning asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomiseks (lisa 1).
2. Kinnitan toetuse andmise energiaatõhususe edendamiseks ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks ning asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomiseks 2022–2029 tegevuskava ja eelarve (lisa 2).
3. Volitan OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskust täitma toetatavate tegevuste elluviija ülesandeid.
4. Käskkiri jõustub samal ajal perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetme nimekirja kinnitamisega Vabariigi Valitsuse poolt.

Käskkirja saab vaidlustada 30 päeva jooksul arvates selle teatavakstegemisest, esitades vaide Kliimaministariumile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras, arvestades 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 31.

(allkirjastatud digitaalselt)
Madis Kallas
Minister

Saata: OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, Riigi
Tugiteenuste Keskus, Rahandusministeerium

Lisa 1: Toetuse andmise tingimused õhukvaliteedi parendamiseks**1. Reguleerimisala**

- 1.1. Toetust antakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 1 „Energiaühenduse edendamine ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine“ alusel õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamiseks ja täiendamiseks ning asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomiseks.
- 1.2. Toetust eraldatakse programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ tegevuse „Õhukvaliteedi parendamine“ tulemuste saavutamiseks.
- 1.3. Toetus kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetme nimekirjas meetmes „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“, number 21.2.1.5, sekkumine „Õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamine ja täiendamine; asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomine“. Sekkumise number on 21.2.1.51.
- 1.4. Toetatavate tegevuste valikul lähtutakse rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud läbivatest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja metoodikad vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

2. Toetuse andmise eesmärk

- 2.1. Toetuse andmise eesmärk on ajakohastada ja laiendada riiklikku seirevõrgustikku, et katta mõõtmistega suuremat osa riigi territooriumist ja seeläbi pakkuda elanikkonnale asukohapõhisemat seireinfot, täita kliimanetraalsuse saavutamise eesmarke ja kontrollida rakendatavate poliitikate ja meetmete tõhusust ning suurendada elanikkonna teadlikkust. Elanikele arusaadava seose loomine terviseriski ja õhuheitmete vahel ning selle kaudu käitumise mõjutamine.
- 2.2. Toetatav tegevus panustab Eesti 2035 sihti: „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ ja mõõdikutesse „Ligipääsetavuse näitaja“ ja „Keskkonnatrendide indeks“.

3. Toetatavad tegevused

- 3.1. Toetatavad tegevused on:
 - 3.1.1 õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamine ja täiendamine; 3.1.2 asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomine;
 - 3.1.3 toetuse kasutamisega seotud teavitustegevus.
- 3.2. Toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõtetega.
- 3.3. Toetatavad tegevused on kooskõlas põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (OJ L 198, 22.6.2020, p. 13–43), artikli 17 tähenduses.

- 3.4. Antav toetus ei ole riigiabi.
- 3.5. Käesolevas punktis toodud toetatavate tegevuste detailse iga-aastase tegevuskava kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. Käskkirja kehtestamisel 90 kalendripäeva jooksul.

4. Tulemused

- 4.1. Punktis 3 nimetatud tegevuste tulemusena on uuendatud seirevõrgustik ja sellel põhinev modelleerimissüsteem ning tervisemõju hindamistulemuste põhjal on loodud infotehnoloogiline lahendus, mis võimaldab anda ühiskonnale selge põhjenduse rakendatud meetmete asjakohasuse kohta ning seostab õhusaasteainetega kokkupuutumist inimeste terviseriskidega.
- 4.2. Punktis 3 nimetatud tegevuste seireks ja hindamiseks kasutatavad näitajad on järgmised:

	Näitaja kood, nimetus ja mõõtühik	Algtase	Aasta	2024 vahe sihttase	2029 sihttase	Selgitav teave
Rahastamiskava väljundnäitaja	PSO06 Õhukvaliteedi hindamiseks kasutatavad hindamis- ja seiresüsteemid (arv)	0	Ei kohaldu	4	16	Uuendatud õhukvaliteedi hindamis- ja seiresüsteemide arv. Andmeallikas on SFOS, projekti aruanded

5. Rakendusasutus, rakendusüksus ja elluviija

- 5.1. Rakendusasutus on Kliimaministeerium.
- 5.2. Rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.
- 5.3. Tegevuste elluviija on OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus.

6. Projekti juhtrühm

- 6.1. Elluviija moodustab 60 päeva jooksul käesoleva käskkirja jõustumisest projekti juhtrühma, mis koosneb elluviija, Keskkonnaameti ja Kliimaministeeriumi esindajatest.
- 6.2. Projekti juhtrühma kaasatakse vaatlejana rakendusüksuse esindaja.
- 6.3. Projekti juhtrühm koordineerib projekti rakendamist, hindab projekti rakendamise edukust ning kinnitab projekti detailse tegevuskava, hankeplaanid, aastaeelarve ja edenemise aruanded.
- 6.4. Projekti elluviija ei osale projekti rakendamise edukuse hindamisel.
- 6.5. Projekti juhtrühma tööd korraldab elluviija.
- 6.6. Projekti juhtrühmal on õigus eelarve piires eelarveridasid muuta, objekte juurde võtta ja ära jätta.
- 6.7. Juhtrühm otsustab konsensuslikult, millised tegevused projektis ära tehakse, arvestades ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriume, samuti projekti eesmäärke, kuluefektiivsust ja kulude abikõlblikkust.
- 6.8. Kui juhtrühm ei jõua konsensusele, langetab otsuse arvestades ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriume Kliimaministeerium.

7. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 1. jaanuaril 2022. a ning lõpeb 2029. aasta 31. detsembril.

8. Tegevuste eelarve

- 8.1. Toetust makstakse Euroopa Regionaalarengu Fondist.
- 8.2. Toetuse maksimaalne osakaal on 70 protsenti abikõlblikest kuludest ning projekti riikliku kaasfinantseerimise minimaalne osakaal on 30 protsenti abikõlblikest kuludest.

8.3. Projekti kogueelarve on 14 285 714,29 eurot, millest toetus on 10 000 000,00 eurot ning riiklik kaasfinantseering 4 285 714,29 eurot. Projekti tegevuste eelarve ja ajakava on lisas 2.

8.4. Detailse iga-aastase eelarve lisas 2 toodud eelarve piires kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. Käskkirja kehtestamisel 90 kalendripäeva jooksul.

9. Kulude abikõlblikkus

9.1. Kulu on abikõlblik, kui see vastab Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-dele 15, 16 ja 21 ning käesolevas käskkirjas sätestatud tingimustele.

9.2. Abikõlblikud on järgmised projekti kulud, mis on otseselt vajalikud projekti punktis 3 nimetatud tegevuste elluviimiseks ja meetme tulemuste ning projekti eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks:

9.2.1 keskkonnamõju eelhindangu ja keskkonnamõju hindamise kulud;

9.2.2 projekteerimise ja ekspertiisi kulud;

9.2.3 seireseadmete soetamise, paigalduse, kasutajakoolituse, metoodikate valideerimise kulud;

9.2.4 seireseadmete interkalibreerimistel osalemise ja meetodite akrediteerimise kulud;

9.2.5 asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi andmete valideerimise mõõtekampaaniad;

9.2.6 punktis 3 nimetatud tegevustega seotud toetuse kasutamisest teavitamise kulud, kui need ei moodusta üle 5 protsendi projekti käskkirja kehtestamisel toodud abikõlblikest kogukuludest;

9.2.7 otsesed personalikulud, mis on nimetatud ühendmääruses § 21 lõikes 3;

9.2.8 punktis 3 nimetatud tegevustega seotud riigilõivud, ekspertiisid ja omanikujärelevalve kulud;

9.3. Projekti kaudsed kulud, mis on nimetatud ühendmääruse § 21 lõikes 4 kokku 15 protsendi ulatuses projekti otseste personalikulude maksumusest.

9.4. Abikõlblikud ei ole:

9.4.1 ühendmääruse §-s 17 nimetatud kulud;

9.4.2 üldkulud tegelike kulude alusel; 9.4.3

kasutatud seadme ostmise kulud.

10. Toetuse maksmise tingimused ja kord

10.1. Toetust makstakse abikõlbliku kulu hüvitamiseks ühendmääruse 6. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.

10.2. Toetust makstakse tegelike kulude alusel ühendmääruse § 27 lõikes 1 ja § 28 lõikes 3 nimetatud tingimustel.

10.3. Toetuse ettemakse võib teha kuni 40 protsendi ulatuses määratud maksmata toetuse summast.

10.4. Elluviija esitab rakendusüksusele e-toetuse keskkonnas ettemakse taotluse koos hankeplaani ja maksete prognoosiga.

10.5. Ettemakse kasutamise eeldatav periood on kuni üks aasta, mille kestel esitatakse rakendusüksusele punktis 10.6 nimetatud dokumendid.

10.6. Elluviija esitab maksetaotluse e-toetuse keskkonnas ja lisab sellele järgmised dokumendid:

10.6.1 leping, kui see ei ole rakendusüksusele teatavaks tehtud;

10.6.2 lepingu muudatused, lepingukohase reservi kasutamist õigustav dokument ja õiguskaitsevahendite kasutamise teavitused, kui lepingut on täidetud algselt kokkulepitust erinevalt;

10.6.3 arve või muu raamatupidamisdokument;

10.6.4 kulu tasumist tõendav dokument, kui makset ei taotleta otse arve väljastajale;

10.6.5 asjade, teenuste või ehitustööde üleandmist ja vastuvõtmist tõendava dokumendi koopia;

10.6.6 garantii, kindlustuse või täitmistagatise dokument, kui neid nõutakse lepingus.

10.7. Elluviija esitab riigihanke korraldamist tõendavad dokumendid, kui riigihange ei ole läbi viidud riigihangete registris ja hankelepingu abikõlblike kulude summa ilma käibemaksuta on võrdne 20 000 euroga või sellest suurem.

- 10.8. Maksetaotlus esitatakse kord kuus kulude kohta, mille maksumus ületab 60 000 eurot, ja muudel juhtudel vähemalt kord kvartalis.
- 10.9. Rakendusüksus kontrollib 30 päeva jooksul maksetaotluse ja sellele lisatud dokumentide nõuetele vastavust, kulude abikõlblikkust ning vastavust käesolevas käskkirjas toodud tingimustele. Puuduste korral määrab rakendusüksus elluvijale tähtaja nende kõrvaldamiseks. Menetlusaeg pikeneb aja võrra, mis kulub elluvijal puuduste kõrvaldamiseks. Ettemakse taotlust menetletakse kuni 15 päeva.
- 10.10. Viimane maksetaotlus esitatakse peale toetuse saamisega seotud tingimuste ja kohustuste täitmist koos projekti lõpparuandega või pärast projekti lõpparuande esitamist kuid mitte hiljem kui 31. detsembril 2029. Lõppmakse tehakse pärast seda, kui rakendusüksus on lõpparuande kinnitanud. Ühendmääruse § 26 lg 1 kohaselt makstakse toetust kuni 31.märtsini 2030.a.

11. Elluvijja kohustused

- 11.1. Elluvijale kohaldatakse toetuse saaja kohta ühendmääruses sätestatud.
- 11.2. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklist 73 lõikest 2 punktist j tuleb taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tagada kliimakindlus.
- 11.3. Elluvijja esitab rakendusüksusele info projekti riigihangete ja maksete kohta igal aastal 15. jaanuariks ja 1. juuliks.
- 11.4. Elluvijja tagab projekti väljundite ja tulemuse säilimise ning sihipärase kasutamise pärast projekti lõppmakse tegemist viie aasta jooksul.
- 11.5. Veebilehe ja mobiilirakenduse täiustamisel tuleb tagada, et need oleksid kasutatavad inimeste erivajadustest lähtuvalt ning ka väiksemate internetikiiruste juures.
- 11.6. Elluvijja peab korraldama teavitussürituse eesmärgiga informeerida avalikkust toetuse saamisest, kaasates ürituse läbiviimise korraldusasutuse, kes kaasab Euroopa Komisjoni. Teavitussüritus peab vastama vähemalt järgmistele nõuetele:
 - 1) see peab toimuma pressikonverentsi, seminari, konverentsi, avamisürituse või näitusena;
 - 2) selle kohta avaldatakse pressiteade või artikkel üleriigilises *online*- või trükimeedias; 3) sellest valmib vähemalt 20 trükikvaliteediga fotot ja kokkuvõttev kuni kolmeminutiline video.

12. Riigihangete läbiviimise nõustamine ja kontrollimine

- 12.1. Elluvijal on õigus saada rakendusüksuselt riigihangete korraldamisel nõustamist.
- 12.2. Elluvijja lisab riigihangete registris rakendusüksuse töötaja riigihanke juurde vaatlejaks.
- 12.3. Elluvijja teavitab rakendusüksust viivitamata hankelepingu sõlmimisest ja teeb rakendusüksusele sõlmitud hankelepingu kättesaadavaks.
- 12.4. Elluvijja esitab rakendusüksusele teabe hankelepingu muudatuste ja selle põhjenduste kohta.

13. Tegevuste elluviimise seire

- 13.1. Projekti elluvijja esitab rakendusüksusele vahe- ja lõpparuande E-toetuse keskkonna kaudu.
- 13.2. Projekti vahearuanne sisaldab vähemalt projekti aruandlusperioodi tegevuste ülevaadet, teavet väljundnäitaja saavutamise kohta ning hinnangut väljundnäitaja 2024. ja 2029. a sihttasemete saavutamise võimalikkuse kohta.
- 13.3. Projekti elluvijja esitab projekti vahearuanne projekti iga rakendamise aasta kohta hiljemalt sama aasta 31.detsembriks. Rakendusüksuse nõudmisel tihemini.
- 13.4. Projekti lõpparuanne sisaldab vähemalt kogu projekti kõigi tegevuste ülevaadet ja teavet projekti väljundnäitaja saavutamise kohta, sh info tegevuste panuse kohta horisontaalsete põhimõtete edendamisse.
- 13.5. Vahe- ja lõpparuandes tuuakse välja Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruses nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ toodud info teavitussõude täitmiseks tehtud tegevuste kohta ning Eesti 2035 näitajatesse panustamise kohta.
- 13.6. Projekti elluvijja esitab projekti lõpparuande hiljemalt koos viimase maksetaotlusega.

13.7. Rakendusüksusel on õigus toetuse sihipärase kasutamise hindamiseks nõuda elluviijalt aruannete esitamist projekti viimase makse tegemisele järgneva viie aasta jooksul.

14. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

Finantskorrektsioon tehakse ühendmääruse 7. peatüki kohaselt.

15. Vaide esitamine

Rakendusüksuse toimingu või otsuse peale esitatakse enne halduskohtusse kaebuse esitamist vaie rakendusüksusele vastavalt perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse §-le 31. Vaie vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

Lisa 2: Toetuse 2022–2029 tegevuskava ja eelarve**Projekti maksumus**

Tegevuse nimetus	Kogumaksumus/ Abikõlblik summa (EUR)	Toetuse summa kokku (EUR)	Euroopa Regionaalarengu Fondi toetuse määr 70%	Riikliku kaasfinantseeringu määr 30%
Õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamine ja täiendamine	11 514 190,00	11 514 190,00	8 059 933,00	3 454 257,00
Asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomine	1 910 000,00	1 910 000,00	1 337 000,00	573 000,00
Projektis tehtavatest töödest avalikkuse teavitamine	56 624,68	56 624,68	39 637,28	16 987,40
Otsene personalikulu (projektijuhtimine koos teavitustegevuse koordineerimisega)	699 912,70	699 912,70	489 938,89	209 973,81
Ühtne määr (15% otsesest personalikulust)	104 986,91	104 986,91	73 490,83	31 496,07
KOKKU:	14 285 714,29	14 285 714,29	10 000 000,00	4 285 714,29

Eelarve jaotus rahastajate lõikes

Rahastaja	Abikõlblik summa (EUR)
Riiklik kaasfinantseering	4 285 714,29
Euroopa Regionaalarengu Fond	10 000 000,00
KOKKU:	14 285 714,29